

Mapování přechodů mládeže v Evropě

Shrnutí

Úvod

Mladí lidé v Evropě se nadále setkávají na trhu práce se značnými potížemi. I když míra nezaměstnanosti mladých lidí začala v několika členských státech klesat, celkově nemohlo v zemích EU-28 v lednu 2014 najít pracovní místo 23 % mladých uchazečů o zaměstnání ve věku 15–24 let. Počet mladých lidí, kteří nebyli zaměstnaní, nestudovali a ani se neúčastnili odborné přípravy (skupina „NEET“), se v roce 2012 zvýšil na 14,6 milionu, což představovalo 15,9 % z celé populace osob ve věku 15–29 let.

Aktuální hospodářský výhled a zhroucení poptávky po mladých pracovnících omezily šance mladých lidí úspěšně přejít ze školy do zaměstnání. Dokončení vzdělání by mělo být v životě mladých lidí vzrušujícím okamžikem, jelikož po letech formálního vzdělávání stojí na prahu své kariéry. Tento přechod však s sebou nyní přináší nejistotu, jelikož získat první zaměstnání je náročný úkol a v některých členských státech se může jednat o zdlouhavý proces. Dlouhotrvající krize zaměstnanosti navíc mladé lidi pravděpodobně přinutila méně si vybírat typ zaměstnání, které jsou připraveni přijmout. Mezi mladšími pracovníky je mnohem běžnější práce na částečný úvazek a zejména smlouvy na dobu určitou s rizikem, že to může v některých případech vést k odkladu jejich plánů do budoucna a přechodu do dospělosti.

Tato zpráva analyzuje situaci mladých lidí na trhu práce v Evropě, přičemž se zejména zaměřuje na přechod ze školy do zaměstnání z hlediska času, který zabere najít si první zaměstnání po ukončení vzdělávání. Dále sleduje obecnější přechod do dospělosti, tj. věk, v němž mladí lidé opouštějí domov rodičů. Zabývá se také houževnatostí mnoha mladých lidí, kteří jsou navzdory všemu během krize stále zaměstnaní, a rovněž mapuje jejich přechod ze smluv na dobu určitou na smlouvy na dobu neurčitou. V neposlední řadě zpráva analyzuje politická opatření

prováděná vybranými členskými státy na podporu přechodu ze školy do zaměstnání.

Politické souvislosti

Podpora úspěšného přechodu mladých lidí ze školy do zaměstnání se stala ústředním bodem evropského politického programu. V roce 2012 navrhla Evropská komise řadu opatření – balíček týkající se zaměstnanosti mladých lidí – zaměřených na boj s „nepříjemně vysokou úrovní“ nezaměstnanosti a sociálního vyloučení mladých lidí. Komise uznala, že cyklické a strukturální problémy na evropských trzích práce přispěly k tomu, že je přechod ze školy do zaměstnání zdlouhavější a obtížnější, a apelovala na členské státy, aby přijaly opatření, která pomohou najít mladým lidem práci.

V dubnu 2013 byl přijat návrh Komise Radě Evropské unie zavést ve všech členských státech záruky pro mladé lidi. Ty mají zkrátit dobu přechodu do zaměstnání a dlouhotrvající období, kdy mladí lidé nejsou zaměstnaní, nestudují ani se neúčastní odborné přípravy. I když je debata nyní zaměřena na umožnění přesunu mladých lidí na trh práce, je nutné zabývat se i dopadem tohoto opatření na přechod do dospělosti.

Klíčová zjištění

Vysoké náklady nezaměstnanosti a neúčasti na trhu práce či ve vzdělávání nebo odborné přípravě

Ačkoliv hospodářská krize nepříznivě postihla obecně všechny osoby ve všech členských státech, utrpěli mladí lidé z hlediska pracovních vyhlídek a rizika neúčasti na trhu práce či ve vzdělávání nebo odborné přípravě nejvíce. V létě 2013 vzrostla nezaměstnanost osob ve věku 15–24 let v zemích EU-28 na více než 23 %, což je jedna z nejvyšších úrovní, jakou Eurostat kdy zaznamenal.

Navzdory obrovským odchylkám v údajích o nezaměstnanosti mezi jednotlivými členskými státy zaznamenalo 18 zemí nejvyšší úroveň nezaměstnanosti mladých lidí od nástupu krize, včetně devíti zemí, které tuto maximální hodnotu zaznamenaly v roce 2013.

Navíc v důsledku 15,9% všech obyvatel ve věku 15–29 let, kteří v roce 2012 nebyli zaměstnaní, nestudovali ani se neúčastnili odborné přípravy, byla ztráta evropských ekonomik s tímto velkým podílem skupiny „NEET“ odhadnuta na 162 miliard EUR – zvýšení téměř o 10 miliard EUR v porovnání s rokem 2011.

Odchytky v přechodu ze školy do zaměstnání

Dopad těchto statistik lze plně pochopit v souvislosti s přechody mládeže. Ačkoliv přechody se neměří snadno, makroanalýza ve zprávě odhalila, že různé události v rámci přechodu mladých lidí do dospělosti, jako je opuštění domova a rodičovství, úzce souvisejí s ekonomickou nezávislostí dosaženou úspěšným přechodem ze školy do zaměstnání.

Země, kde je přechod ze školy do zaměstnání rychlejší a úspěšnější, jsou země, kde mladí lidé dříve opouštějí domov. V tomto ohledu bylo v členských státech zjištěno sedm společných vzorců. Na jednom konci spektra „severský“ model a model „učňovské přípravy“ (Rakousko a Německo) charakterizuje rychlejší přechod do dospělosti a ze školy do zaměstnání. Na druhé straně spektra, ve „východoevropském“ a „středomořském“ modelu, souvisí obtížný a problematický přechod ze školy do zaměstnání s velmi pomalým a pozdním přechodem k nezávislosti a samostatnosti.

Hladší a rychlejší přechod ze školy do zaměstnání obecně vykazují země s vyšší integrací školy a práce prostřednictvím učňovských programů nebo většího počtu mladých lidí, kteří účinně kombinují školu a brzké zkušenosti na trhu práce.

Náročný úkol mladých lidí setrvat v zaměstnání

Jakmile mladí lidé získají první zkušenosti a trhu práce, potřebují se pevně uchytit a vybudovat si dobré profesní vyhlídky, aby mohli završit svůj přechod do dospělosti. Analýza bohužel odhalila, že během krize se schopnost mladých lidí setrvat v zaměstnání zhoršila, což má nepříznivé důsledky pro jejich šance získat stálé zaměstnání.

Výzkum navíc zjistil, že mladí lidé zaměstnaní na dobu určitou mají nižší šanci setrvat v zaměstnání – ve sledovaném období se podařilo získat smlouvu na dobu neurčitou méně než čtvrtině z nich.

Politické ukazatele

Členské státy se v poslední době zabývají zejména navrhováním a prováděním politických opatření na podporu všech mladých lidí při přechodu ze školy do zaměstnání. I když je kvůli nedostatku jakéhokoliv systematického sledování často obtížné vyhodnotit účinnost tohoto úsilí, případové studie pro tuto zprávu označily soubor klíčových faktorů, které přispívají k účinnosti těchto politik a naznačují, jak je lze zlepšit.

- Při navrhování politik je zásadní uznat, že mladí lidé jsou velmi rozmanitá skupina s různými charakteristikami a často s mnoha potřebami. I když politiky sdílejí tentýž cíl, měly by mít různý přístup a měly by být přizpůsobeny na míru individuálním potřebám s personalizovanou podporou osobních poradců, kteří usilují o optimální sladění potřeb daného jedince a případného zásahu.
- Jedním z životně důležitých určujících činitelů úspěšných programů je úplná koordinace všech subjektů, které se podílejí na přechodu ze školy do zaměstnání. Dosažení této koordinace je však kvůli různým hranicím odpovědnosti a odděleným rozpočtům velmi obtížné.
- Až na několik výjimek žádná země systematicky nesleduje výsledky těchto programů, aby bylo možné určit jejich úspěšnost. Této nutnosti se však věnuje mnohem větší pozornost a v této oblasti lze očekávat věrohodnější výsledky.
- Kritický vliv na úspěch politik v této oblasti mají makroekonomické faktory, jelikož mohou omezit financování služeb a tvorbu pracovních míst a rovněž mohou vést k vyšší konkurenci mezi uchazeči o zaměstnání.

Další informace

Zprávu „*Mapping youth transitions in Europe*“ (Mapování přechodů mládeže v Evropě) naleznete na adrese <http://www.eurofound.europa.eu/publications/htmlfiles/ef1392.htm>.

V případě zájmu o další informace se obraťte na Massimiliana Mascheriniho, vedoucího výzkumu, na adrese mam@eurofound.europa.eu.